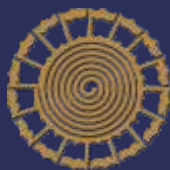

REPUBLIKA E KOSOVËS
MINISTRIA E KULTURËS, RINISË
DHE SPORTIT

Biblioteka Kombëtare e Kosovës
"Pjetër Bogdani"

Xhevdet Rasip Spahija

2023

VESHJET POPULLORE SHQIPTARE NË PIKTURË

NJË VERSION PIKTURAL I IDENTITETIT KULTUROR E KOMBËTAR

Në këtë ekspozitë të piktorit akademik shqiptar Xhevdet Spahia, shikuesi ka mundësinë ta shijojë një numër të konsiderueshëm pikturash me motive të etnografisë, mitologjisë, historisë dhe arkitekturës tradicionale nga tërë areali shqiptar si trashëgimtar i arealit antik iliro-pellazg.

Autori i këtyre pikturave gjatë aktit krijues në pikturë udhëhiqet nga parimi i shprehur në aforizmin i romakëve të vjetër “Istoria est magistra vitae” (Historia është mësuese e jetës), por duke e zgjeruar kuptimin e termit histori edhe me etnografinë, arkitekturën dhe mitologjinë.

Pjesa më e madhe e pikturave të kësaj ekspozite i janë kushtuar etnografisë shqiptare, motivet, format dhe ngjyrat e së cilës e lidhin bashkëkohësinë me lashtësinë historike dhe mitologjike iliro-shqiptare. Piktura “Xhubleta”, me të cilën hapet ky katalog dhe e pasuar nga piktura “Gjyshja e Nanës Terezë”, na e sjellin parasysh veshjen apo petkun e femrave shqiptare, të vjetër më shumë se 3000 vjet e të zbuluar në varrezat ilire në Bosnjë, në Kroaci dhe në tërë arealin e sotëm shqiptar. Kjo veshje ilire është ruajtur deri në ditët e sotme në zonat veriore shqiptare e konkretisht në Malësinë e Mbishkodrës dhe të Dukagjinit në Shqipëri. Xhubleta ka formë këmbane, ndërsa ngjyrat i ndryshojnë varësisht nga mosha e gruas që e vesh atë. Pra xhubleta e nuseve pos ngjyrës së zezë ka edhe të bardhën, të kuqen, të verdhën apo të gjelbërten, ndërsa në atë të grave në moshë mbizotërojnë ngjyrat e errëta (e zezë, bojëkafe e mbylltë etj.). Sfondi i pikturës “Xhubleta” përbëhet nga katër figura grashë të reja, të veshura me rroba tradicionale, karakteristike për krahinat e ndryshme shqiptare, etnografikisht të prezantuara veç e veç në këtë ekspozitë dhe dy figura djemsh shqiptarë me plisin e bardhë iliro-shqiptar, të cilin e ndeshim edhe në statujat antike të Zeusit, Odisesë e të figurave tjera të mitologjisë antike. Në veshjet kombëtare të burrave shqiptarë mbizotërojnë dy ngjyrat: e bardha dhe e zeza. Këto dy ngjyrat janë karakteristike edhe për veshjet e grave në Rrafshin e Dukagjinit, ndërsa në krahinat tjera shqiptare dhe në krahinat arbëreshe të Italisë së Jugut veshjet e grave shqiptare i kanë pothuajse të shtatë ngjyrat e ylberit.

Rozafë quhet figura mitologjike e nuses iliro-shqiptare e murosuar në Kështjellën e Shkodrës me njërin gji të lënë jashtë themeleve me qëllim, që djali i saj foshnje të thithte gjirin e së ëmës. Kjo figurë e rëndësishme e mitologjisë shqiptare është dhënë në tri piktura të kësaj ekspozite. Një figurë tjetër mitologjike është edhe Bukuroshja e Durrësit, e cila është zbuluar në një mozaik antik ilir në Durrës.

Brenda kësaj ekspozite janë edhe disa piktura me motive të arkitekturës iliro-shqiptare, por edhe të asaj nga historia e Rilindjes shqiptare, të cilat pasohen nga disa prej figurave kulmore të historisë shqiptare, siç janë Gjergj Kastrioti Skënderbeu dhe Ismail Qemali, i pari themelues i shtetit shqiptar në mesjetë, ndërsa i dyti themelues i shtetit modern shqiptar në vitin 1912.

Ekspozita përfundon me portretin e Nënë Terezës apo të mbesës së asaj gruas së veshur me xhubletën iliro-shqiptare të vendosur në fillim të ekspozitës (katalogut). Si përfundim mund të themi se kjo ekspozitë paraqet një version autorial të identitetit kulturor dhe historik shqiptar.

Kadrush Radogoshi, shkrimtar dhe studios

A PICTORIAL VERSION OF CULTURAL AND NATIONAL IDENTITY

In this exhibition of the Albanian academic painter Xhevdet Spahia, the viewer has the opportunity to enjoy a significant number of paintings with motifs of ethnography, mythology, history and traditional architecture from the entire Albanian area as the heritor of the ancient Illyrian-Pelasgian area.

The author of these paintings during the creative act in painting is guided by the principle expressed in the aphorism of the old Romans "Istoria est magistra vitae" (History is the teacher of life), but expanding the meaning of the term history with ethnography, architecture and mythology.

Most of the paintings in this exhibition are dedicated to Albanian ethnography, the motifs, shapes and colors of which connect the contemporary with the historical and mythological Illyrian-Albanian antiquity. The painting "Jubleta", which opens this catalog and followed by the painting "Grandmother of Mother Tereza", brings to mind the dress or garment of Albanian women, more than 3000 years old which was discovered in the Illyrian cemetery in Bosnia, in Croatia and throughout today's Albanian territory. This Illyrian clothing has been preserved to this day in the northern Albanian areas, specifically in the highlands of Shkodra and Dukagjin. The jubleta has a bell shape, while the colors change depending on the age of the woman who wears it. So, in addition to black, the jubleta of brides also has white, red, yellow or green, while in that of older women, dark colors predominate (black, dark brown, etc.). The background of the painting "Jubleta" consists of four figures of young women, dressed in traditional clothes, characteristic of different Albanian provinces, ethnographically presented separately in this exhibition, and two figures of Albanian boys with white Illyrian-Albanian Hat, which we also find in the ancient statues of Zeus, Odysseus and other figures of ancient mythology. In the national clothing of Albanian men, two colors prevail: white and black. These two colors are also characteristic for women's clothing in the Dukagjin Area, while in other Albanian provinces and in the Arbresh (Albanian) provinces of Southern Italy, Albanian women's clothing has almost all seven colors of the rainbow.

Rozafa is the name of the mythological figure of the Illyrian-Albanian bride walled up in Shkodra Castle, called Rozafa, with one breast left outside the foundations in order for her baby son to suck on his mother's breast. This important figure of Albanian mythology is presented in three paintings of this exhibition. Another mythological figure is the Beauty of Durres, who was discovered in an ancient Illyrian mosaic in Albanian city Durres.

Within this exhibition are also some paintings with motifs of Illyrian-Albanian architecture, but also of that from the history of the Albanian Renaissance, which are followed by some of the top figures of Albanian history, such as Gjergj Kastrioti Skënderbeu and Ismail Qemali, the first founder of the Albanian state in the Middle Ages, while the second founder of the modern Albanian state in 1912.

The exhibition ends with the portrait of Mother Teresa or the granddaughter of that woman wearing the Illyrian-Albanian jublet placed at the beginning of the exhibition (catalogue).

In conclusion, we can say that this exhibition presents an authorial version of the Albanian cultural and historical identity.

Kadrush Radogoshi, writer and researcher

VESHJET POPULLORE SHQIPTARE NË PIKTURË

Piktori Xhevdet Spahija vjen në këtë ekspozitë me tematikë nga Etnologjia, historia dhe mitologjia, titulluar “Veshjet popullore shqiptare në pikturë”. Ai na prezanton kronologjikisht periudhat më të rëndësishme historike duke filluar nga ajo e Ilirëve, të besimeve mitologjike, pastaj atyre historike, përmes personaliteteve më të njohura dhe më të ndritshme të kombit tonë të cilët kanë vepruar dhe kontribuar në çështjen tonë kombëtare.

Në këtë ekspozitë piktori thekson veçanërisht veshjet popullore shqiptare në periudha të ndryshme historike.

Në këto vepra artistike të autorit ato flasin dhe janë dëshmi të autoktonisë sonë që nga etnogjeza Iliro - Pellazge e deri më sot në vijimësi pa u ndërprerë.

Në tablotë kompozicionale autori shpalos karakteristikat të trashëgimisë kulturore shqiptare, ku populli ynë krijoi një kulturë të veçantë në të gjitha trevat shqiptare dhe lanë gjurmë të pashlyeshme për brezat pasardhëse ku piktori synimin kryesor e ka t'i tregojë botës mbarë se stërgjyshërit Ilir janë të paret tanë.

Portretet dhe figuracioni kompozicional i piktorit po ashtu sikurse edhe tablotë e imazheve të shumta të peizazheve janë realizuar me një përkushtim të madh përveç anës reale ato kanë edhe elemente ekspresive, psikologjike dhe shpirtërore duke filluar me veshjet shkodrane, “Valltarët” portrete malësori ku autori vë në dukje anën e brendshme shpirtërore të tyre.

Karakteristikat e veshjeve në aspektin etnografik, portretet, ambienti specifik ku kanë jetuar dhe jetojnë që nga të paret tone e deri me sot.

Xhevdet Spahija përmes këtyre veprave paraqet historinë e popullit shqiptar dhe figurat më të ndritura, duke filluar nga ato mitologjike si ajo e “Kështjellës së Rozafës” në Shkodër me personalitetet më të shquara historike të periudhave vijuese si Portreti i “Gjergj Kastriotit Skënderbeut”, “Ismail Qemalit” pastaj i “Nënë Terezës” janë vepra më madhështore që çdo njëra evokon një periudhë apo periudha të shumta, ku çdo here kemi qenë në mbrojtje të teritoreve arbërore nga pushtuesit e ndryshëm të perandorive si ajo Romake, Sllave, Otomane...

Në këto vepra dominon fryma ekspresive, lëvizja e panelit është më i furishëm, struktura koloristike më shumë pastuze veçanërisht këto karakteristika janë të theksuara në trajtimin e figurave apo të portreteve, ndërsa hapësira kompozicionale është realizuar me një strukturë shumë të çiltër.

Në veprat e piktorit Xhevdet Spahija me forcë e energji krijuese përcillen element etnografik që janë përdorur këtu me elegancë profesionale, duket qartë se ka të vetin bazamentin koloristik dhe ndjeshmërinë në ngjyrë, në këtë mënyrë artisti e ka çuar veprën e tij në nivele të larta artistike.

Dr. Edmond Muço, pedagog arti

XHUBLETA ILIRE

E veshur me petkun tënd këmbanë
nuk ngrive për asnjë çast
në acarin e shurdhësisë së botës
kur kalove mbi aq shumë varre
të hapura për Ty
Vendlindja ime.

Xhubleta jote
kumboi nëpër qiell e tokë si këmbanë
e qielli shpeshherë nuk kishte vesh
e toka shpeshherë s'dëgjonte.

E re që para çdo beteje
e djegur shkoi
në çdo takim të përmallshëm
Xhubleta ilire...

(Kadrush Radogoshi:
Nga libri "Nekrologji për Sodomën")

YLLYRIAN JUBLETA

Dressed in your gown like a bell
you do not freeze for any moment
in the frost of the world's deafness
when you passed over so many
graves

open for you
My hometown.

Your jublet rang through heaven and
earth like a bell
and the sky often had no ears
and the earth often did not listen.

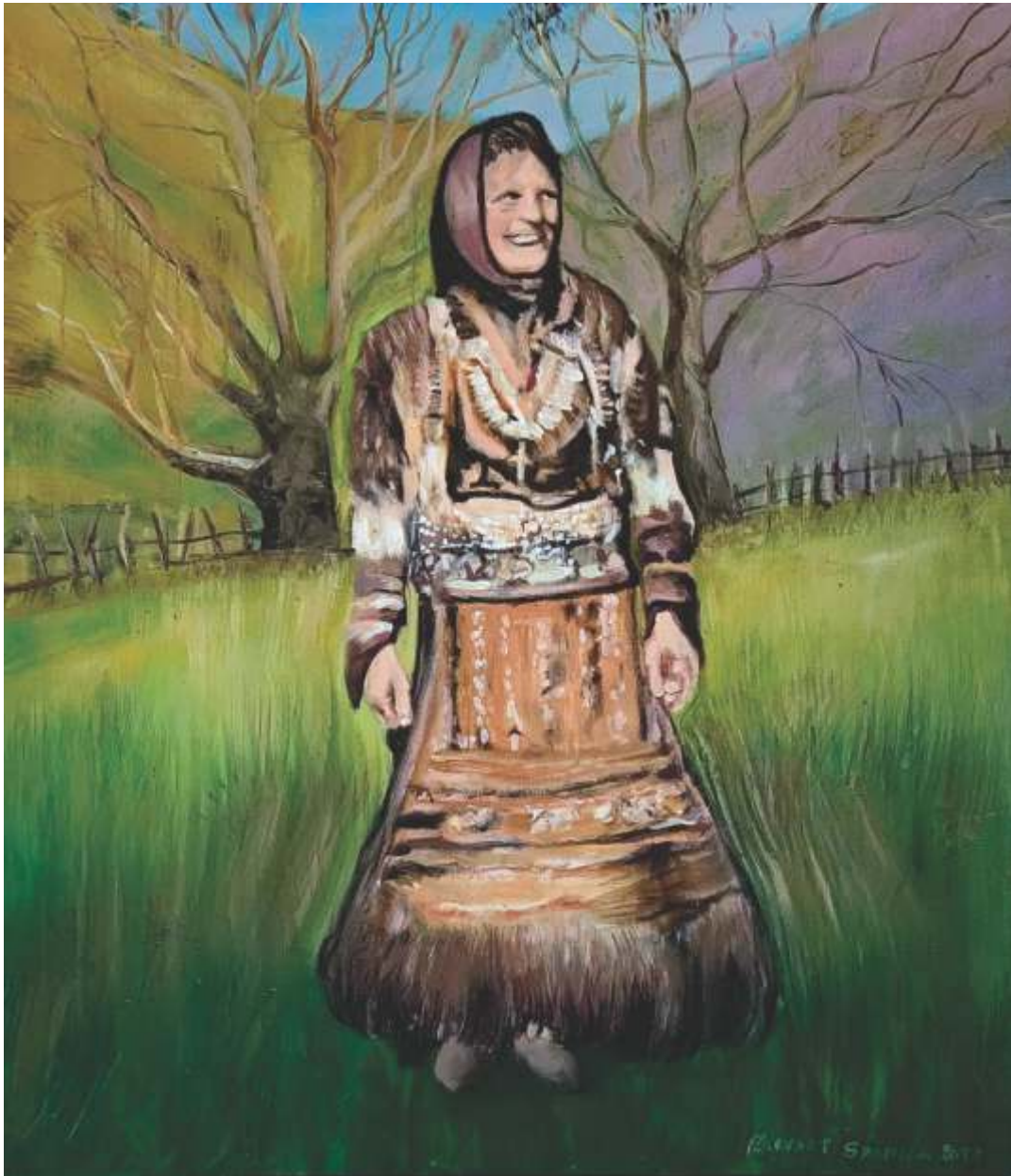
New before every battle
burnt went
in every homesick meeting
Illyrian Jubleta...

(Kadrush Radogoshi:
From the book "Obituary for Sodom")

XHUBLETA

120 X 60 cm

GJYSHJA E NËNË TEREZËS

80 X 70 cm

ATLANDITA MIRDITORE

65 X 68 cm

VAJZA MIRDITORE SHKON ME GJINI ME DJEP

145 X 145 cm

VEHJE NUSEH SHKODRANE

100 X 80 cm

VESHJE NUSESH GJAKOVARE

100 X 100 cm

VEHJE NUSEH SHKODRANE

62 X 68 cm

BARESHA

126 X 85 cm

VEESHJE NUSESH ZYM - HAS

126 X 81 cm

VESHJE GRASH TË MALËSISË SË GJAKOVËS

106 X 60 cm

VESHJE NUSESH ARBRESHE TË ITALISË

130 X 100 cm

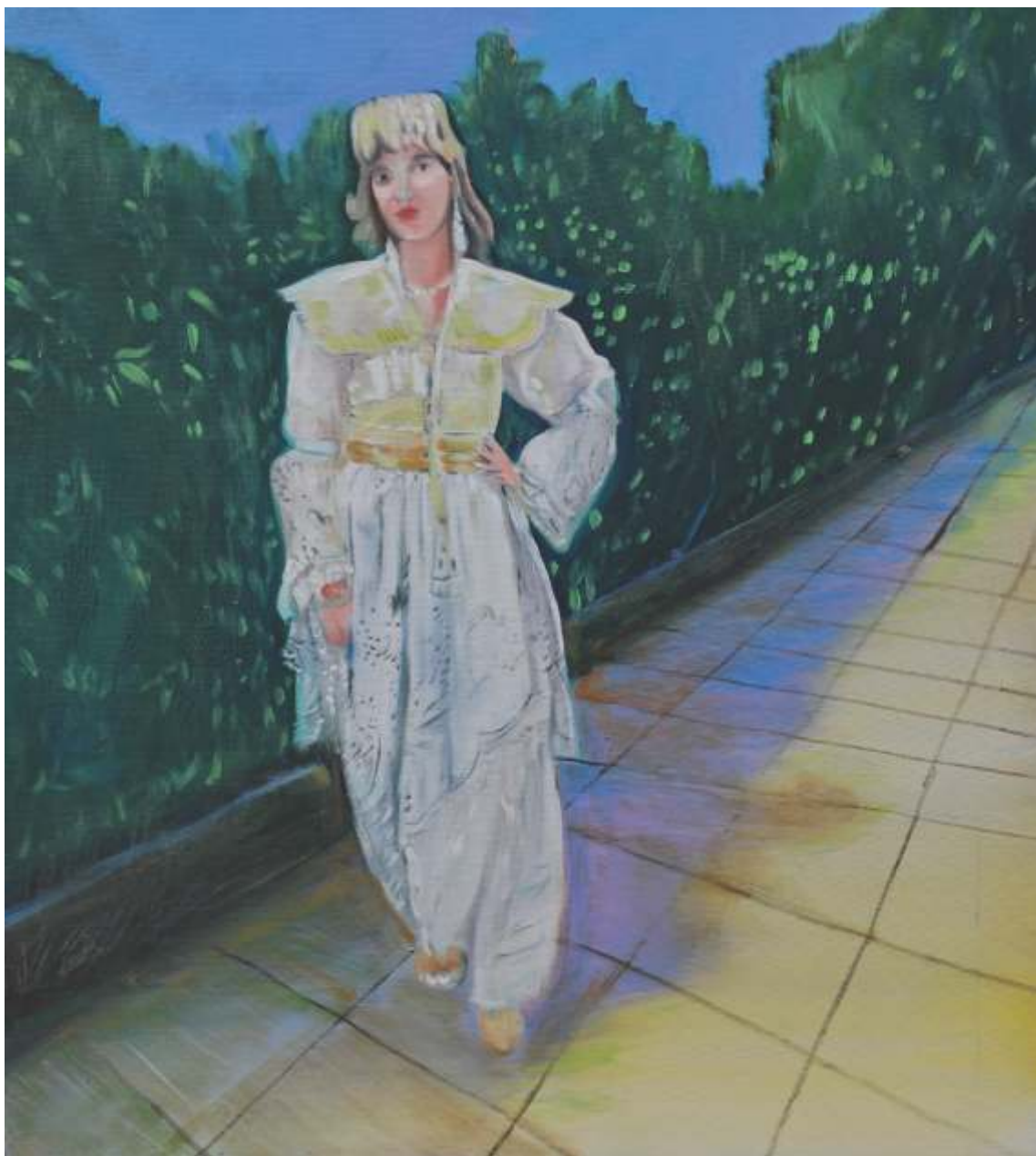
VESHJE NUSESH NGA PRESHEVA

70 X 90 cm

VESHJE POPULLORE BURRASH

95 X 85 cm

VESHJE NUESH NGA ULQINI

100 X 110 cm

VESHJE NUSESH NGA ULQINI

100 X 100 cm

VEHJE ZADRIMORE

100 X 70 cm

VEHJE NUSEH KOSOVARE

48 X 70 cm

LOJA E SHPATAVE

60 X 120 cm

BUKUROSHJA E DURRËSIT
(Perëndesha e plleshmërisë)

100 X 100 cm

ROZAFJA PREJ MISHI

90 X 90 cm

ROZAFI NGA GURI

90 X 100 cm

ROZAFI NGA DRURI

70 X 70 cm

PEIZAZH NGA PEJA

110 X 100 cm

XHAMIA E SAHAT KULLËS
50 X 70 cm

KULLA E HAXHI ZEKËS
50 X 70 cm

RRUGA E ARTISTËVE

85 X 60 cm

GJERGJ KASTRIOTI - SKENDERBEU

100 X 100 cm

ISMAIL QEMALI

80 X 90 cm

VALLËTARJA LIBRAZHDIOTE

100 X 100 cm

NËNA TEREZE

81 X 64 cm

VALLTARËT

81 X 64 cm

BIOGRAFIA E XHEVDET SPAHIË

1950 lindi në Pejë (Kosovë)
1971 kreu shkollën e teknikëve të artit figurative – Pejë
1973 u diplomua në SHLP – Prishtinë në degën e artit figurative
1982 u diplomua në akademinë e arteve në Prishtinë – dega e artit figurativ
2005 kreu FA - studimet pasdiplomike dhe mori graden Mr. i pictures

EKSPozITAT KOLEKTIVE

1971 - 1976 ka marrë pjesë në ekspozitat kolektive të shoqatës AF në Pejë
1976 - 1990 ka marrë pjesë në ekspozitat kolektive të shoqatës të AF në Gjakovë
1990 - 2009 ka marrë pjesë pothuajse në të gjitha ekspozitat kolektive të shoqatës AFA të Pejës
Ka marrë pjesë në ekspozitat e qershorit "DITA E PRISHTINËS" si dhe në festat e nëntorit që organizohen në kryeqytet.
Binalet ndërkombëtare "Raciborz 2000 dhe 2002" në Poloni
Kolonit artistike "Jedretina 2001" në Zar të Kroacisë, Velipojë 2007 - 2012 Shkodër - Shqipëri,
2011 Hotel "HILTON", Stokholm, Suedi
2012 Ekspozitë e përbashkët për nder të figures së "Ali Ibër Nezës" në Gjakovë
2012 Ekspozitë Kolektive në Pallatin e Kulturës "AsimVokshi" në Gjakovë për 100 vjetorin e shtetit Shqiptar
2023 Flaka e Janarit Gjilan
2023 Galeria e Artit Ferizaj, Çmimi tradicional "Gyrsek Sylejmani"
2023 Qendra Kulturore "Rexhep Mitrovica" Çmimi tradicional "Kadri Kadriu"

EKSPozITAT PERSONALE

2005 Ekspozita në Galerinë e Institutit Albanologjik në Prishtinë
2006 Ekspozita në Galerinë e Ministrisë së Kulturës
2007 Ekspozita e përbashkët me ambasadorin e Greqisë Nicolaos Kanellos në galerinë e mullirit të "Haxhi Zekës" në Pejë
2009 Galeria e Artit në Pejë
2009 Pallati i Kulturës në Gjakovë
2011 Galeria "Mitt i Centrum", Geteborg, Suedi
2011 Bibloteka "Ibrahim Rugova", Gjakovë
2012 Galeria e Ministrisë së Kulturës – Prishtinë
2013 Muzeun Historik Kombëtar - Tiranë
2014 Pallati i Kulturës në Gjakovë
2015 Galeria e Artit "Asim Vokshi" në Gjakovë
2015 Qendra Inovative "JIC" në Gjakovë
2015 Galeria e Arteve në Pallatin e Kulturës në Pejë
2015 Qendra Kulturore "Lasgush Poradeci" në Pogradec, Shqipëri
2016 Galeria e Arteve - Shkodër, Shqipëri
2016 Galeria e Arteve Figurative - Lezhë, Shqipëri
2016 Pallati i Kulturës në Laç, Shqipëri
2017 Galeria e Arteve, Qendra Kulturore "Labëria" në Vlorë
2017 Galeria e Arteve Vizuale "Nikolet Vasia" në Durrës
2017 Universiteti "Eqrem Çabej" në Gjirokastrë
2018 Pallati i Kulturës "Asim Vokshi" në Gjakovë
2019 Pallati i Kulturës "Asim Vokshi" në Gjakovë
2020 Galeria e Arteve "Vilson Kilica", Fier, Shqipëri
2020 Muzeu Etnologjik, Elbasan, Shqipëri
2020 Galeria e Arteve, Tetovë, Maqedoni e Veriut
2021 Muzeu "Argjiro" Gjirokastrë, Shqipëri
2022 Art Galeria "Saranda", Sarandë, Shqipëri
2022 Hamami i Haxhibeut, Pejë, Kosovë
2022 Galeria "Vladimir Horvata", Zagreb, Kroaci
2023 Biblioteka Kombëtare e Kosovës, "Pjetër Bogdani"

XHEVDET SPAHIJA

BIOGRAPHY

1950 was born in Peja (Kosovo)
1971 finished secondary school of figurative art technicians - Peja
1973 graduated at SHLP - Prishtina department of the art
1982 graduated at the Academy of Arts in Prishtina - the department of art
2005 finished Master degree studies and taken title Mrc. of Art

COLLECTIVE EXHIBITIONS

1971 - 1976 take part in collective exhibitions in Peja of PA Association
1976 - 1990 take part in collective exhibitions of the association of PA in Gjakova
1990 - 2009 takes part in almost all collective exhibitions of the Association of PA Peja
Takes part in exhibitions "PRISHTINA DAY" in June and for November celebrities in the capital.
International Biennale "Raciborz 2000 and 2002" in Poland
Artistic colony "Jedretina 2001" in Zadar Croatia,
2007 Velipoja-Shkodra – Albania
2011 Hotel "HILTON", Stockholm, Sweden
2012 joint exhibition to honor the figure of "Ali Iber Neza" in Gjakova
2012 Joint Exhibition at the Palace of Culture "Asim Vokshi" in Gjakova for the 100th anniversary of Albanian state
2023 The flame of January, Gjilan
2023 Art Galery Ferizaj, traditional Price "Gyrsek Sylejmani"
2023 Cultural Centre "Rexhep Mitrovica" Çmimi tradicional "Kadri Kadriu"

PERSONAL EXHIBITIONS

2005 exhibition at gallery of Albanology Institute in Prishtina
2006 exhibition at the Gallery of the Ministry of Culture
2007 Joint exhibition with Ambassador of Greece Nicolaos Kanellos into the "Haxhi Zeka" mill Gallery in Peja
2009 The Art Gallery in Peja
2009 House of Culture in Gjakova
2011 Gallery "Mitt i Centrum", Gothenborg, Sweden
2011 At "Ibrahim Rugova" Library, Gjakova
2012 Exhibition at the Gallery of the Ministry of Culture of Kosova
2013 At "National Historical Museum" - Tirana, Albania
2014 Culture House in Gjakova
2015 Art Gallery "Asim Vokshi" in Gjakova
2015 Innovative Center "JIC" in Gjakova
2015 Art Galery at the Culture House in Peja
2015 Cultural Center "Lasgush Poradeci" in Pogradec, Albania
2016 Art Gallery - Shkodra
2016 Figurative Art Galery - Lezha, Albania
2016 Cultural Center in Laç, Albania
2017 Art Gallery, "Liberia" Cultural Center in Vlora
2017 University of Gjirokastra "Eqrem Çabej"
2017 Visual Arts Gallery "Nikolet Vasia" in Durres
2017 University "Eqrem Çabej" in Gjirokaster
2018 Palace of Culture "Asim Vokshi" in Gjakova
2019 Palace of Culture "Asim Vokshi" in Gjakova
2020 "Vilson Kilica" Art Gallery, Fier, Albania
2020 Ethnological Museum, Elbasan, Albania
2020 Art Gallery, Tetovo, North Macedonia
2021 "Argjiro" Museum, Gjirokastër, Albania
2022 Art Gallery "Saranda", Saranda, Albania
2022 Haxhibeu's Hammam, Pejë, Kosovë
2022 Art Galery "Vladimir Horvata", Zagreb, Croatia
2023 National Library Kosova, "Pjetër Bogdani"

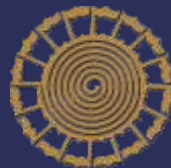

XHEVDET SPAHIJA

REPUBLIKA E KOSOVËS
MINISTRIA E KULTURËS, RINISË
DHE SPORTIT

Biblioteka Kombëtare e Kosovës
“Pjetër Bogdani”

PRISHTINË 2023,

Kurator
Yll SPAHIJA
Kritik Arti
Prof. Dr. Hivzi MUHARREMI
Parathënia
Kadrush RADOGOSHI
Prof. Dr. Edmond MUÇO

Fotografitë
Denis SPAHIJA
Dizajni grafik
Shkëizen REXHA & Donat SPAHIJA
Marketing:
Aida MORINA
Shtypi
Blini - BK
Gjakovë / Kosovë
Tirazhi
1200 copë

2023

Contact: xhevdet.spahija1950@gmail.com
Mo.: +38344155834

Katalogu dhe projekti janë të mbështetura nga MKRS, nga Thirrja Publike për Projekt - Propozimet Kulturore 2023
- Art dhe trashëgimi Kulturore -, Fusha e implementimit të projektit është në kategorinë e tretë:
Projektet dhe ngjarjet në fushën e artit dhe trashëgimisë kulturore.